

ANEXA I: Scurte descrieri ale regimurilor de insolvență în câteva țări în tranziție

Ungaria. Prima lege privind falimentul, în 1986, a rămas practic nefolosită. O nouă lege a fost adoptată în 1991, care prevedea un sistem automat de declanșare a procedurii de faliment: toate firmele cu datorii care depășeau scadența cu mai mult de 90 de zile erau obligate să înceapă o procedură de reorganizare sau de lichidare în primele 8 zile de la depășirea scadenței. În plus, activele firmelor care declanșau procedura erau înghețate, deci creditorii nu le puteau accesa, și managerilor li se permitea să rămână în funcție și pe perioada reorganizării. Consecința a fost o avalanșă de cazuri: 22.000 numai în anul respectiv. Dintre acestea, marea majoritate (73%) au sfârșit în lichidări. Numărul mare de cazuri a impus o presiune neobișnuită asupra sistemului juridic, determinând modificarea legii falimentului în 1993, în sensul eliminării sistemului automat de declanșare a procedurii de faliment. A fost înființată și o agenție de stat care să se ocupe cu colectarea datoriilor comerciale și cu rezolvarea cazurilor prin înțelegeri în afara sistemului juridic. Această agenție a reușit să recupereze în primii cinci ani de funcționare doar 16% din creanțele care îi fuseseră transferate. Totuși rezolvarea cazurilor în afara sistemului juridic s-a bucurat de mai mult succes, reducând foarte mult numărul firmelor care au apelat la procedura formală de faliment. Johnson (1999) apreciază că legislația privind falimentul în Ungaria a favorizat managerii companiilor ajunse în situația de a declanșa procedura, datorită slabei protecții a creditorilor, lipsei accesului creditorilor la informațiile financiare ale debitorilor, slabei competențe a judecătorilor sindici și lichidatorilor.

Polonia. Sub legea poloneză a falimentului (ultimele modificări fiind aduse în 1998), întreprinderile de stat sunt tratate separat, procedurile normale nefiind aplicate dacă reprezentanții statului înaintează obiecții formale. Există o prevedere interesantă în legislația poloneză: donațiile făcute de o firmă sau de un acționar la o firmă, în ultimul an care a precedat declararea falimentului, sunt lovite de nulitate și fac obiectul recuperării de către creditorii. Tot nule sunt și plățile făcute pentru datorii nescadente, în ultimele două luni dinaintea declarării falimentului. Creditorii nu sunt însă suficient implicați pe durata procedurii de lichidare/reorganizare și creditorii ajung să mai recupereze, în cazul lichidării, sub 20% din creanțe (Johnson, 1999), respectiv sub 10% - în cazul lichidării întreprinderilor de stat.

Republica Cehă. În 1998 a fost introdus în legislație un mecanism automat de declanșare a procedurii: managerii erau obligați să declanșeze procedura dacă firma în

cauză nu reușea să își plătească datoriile. Reorganizarea sau salvarea firmelor care au declanșat procedura de faliment este foarte rară, creditorii garantați nu pot recupera automat activele puse drept colateral, veniturile obținute din vânzarea activelor sunt mai degrabă folosite pentru plata lichidatorilor. Johnson (1999) consideră că transparența procedurală este foarte scăzută, asemeni capacității instituționale în justiție. De altfel, Republica Cehă este, între țările în tranziție, cea în care procedura de faliment durează și costă cel mai mult.

ANEXA II: Experiențe privind politica ajutoarelor de stat în Polonia și Spania

Polonia

- ✓ Dinamica ajutoarelor de stat, ca procent din PIB, a fost una descrescătoare. Volumul ajutorului de stat pe angajat a scăzut de la 751 Euro în 1996 la 260 Euro în 2003;

1994	1996	2002
4%	2,6	1,3%

- ✓ Ajutoarele de stat acordate în anii '90 s-au dovedit ineficiente mai ales în sectoarele sensibile:
 - cărbune – au fost acordate ajutoare anuale masive (subvenții și ștergeri de datorii); productivitatea a crescut, dar pe fondul scăderii personalului mai accentuată decât scăderea producției. În 2002, sectorul continua să înregistreze pierderi din exploatare;
 - oțel – au existat două programe speciale de ajutor, în 1992 și 1998. Din 25 de producători în 1992, 7 au fost lichidați sau sunt în procedură de faliment. Sectorul metallurgic continua să mai primească ajutoare de stat și în 2002, dar într-o pondere mult redusă (numai 1% din totalul ajutoarelor de stat din acel an);
- ✓ Cel mai mare producător de tractoare (Ursus) a primit numeroase ajutoare, dar un raport al Curții Supreme de Control a arătat că Ursus nu și-a recăpătat viabilitatea economică, și a deturnat o parte din ajutoare;
- ✓ Pe ansamblu, eșecul politicii de ajutor de stat din anii '90, care a lăsat firmele de multe ori în aceeași stare de quasi-faliment, a fost determinat de necorelarea dintre acordarea de ajutoare și o politică de restructurare pe termen mediu și lung;
- ✓ Subvențiile directe nu au reprezentat niciodată majoritatea ajutoarelor de stat, așa cum se întâmplă în UE, unde subvențiile directe reprezintă, în medie, aproximativ 60% din totalul ajutoarelor de stat. În Polonia, ca și în România de altfel, majoritatea o reprezintă ajutoarele de natura renunțării la venituri, și operațiuni fiscale.
- ✓ Prima legislație în Polonia privind ajutorul de stat a fost elaborată în 2000 și mai apoi revizuită în 2002, când s-a introdus obligativitatea analizei eficienței

ajutoarelor de stat. La peste un an distanță, firmele care au raportat această analiză au primit în total doar 0.6% din totalul ajutoarelor, deci nu există o analiză de impact la zi.

- ✓ Interesant este că Polonia, spre deosebire de România, are în continuare ajutoare de stat pentru sectorul de textile. În 2002, ele au reprezentat 1.05% din totalul ajutoarelor. Majoritatea ajutoarelor sunt pentru transport (20%), agricultură (15%) și minerit (13%). Ponderi mici, ca și în România, se înregistrau pentru cercetare-dezvoltare, mediu (1.39%) și pregătire profesională.

Spania:

- ✓ În 2002 ajutoarele de stat au totalizat 5313 milioane euro (0.4% din PIB), față de 4049 milioane euro în 1992. Principalele sectoare: extractia carbunelui (20%) (care a primit în medie în fiecare an din perioada 1994-2002 peste 1 miliard euro), agricultura (12.4%), dezvoltare regională, cercetare-dezvoltare. Aceste cifre exclud unul din cel mai subvenționate sectoare: transportul feroviar (813 milioane euro în 2002);
- ✓ Subvențiile directe reprezintă aproape 90% din ajutoare, fapt ce asigură o transparență sporită în evidențierea și analiza acestora;
- ✓ Un rol important în restructurarea sectorului energetic și a altor sectoare sensibile l-au avut băncile locale, care aveau sau au preluat cote minoritare, dar semnificative din acțiuni și au contribuit la îmbunătățirea managementului;

În 1998, pe vremea când ministrul economiei și finanțelor era atunci actualul Director al FMI, Spania a creat o inginerie financiară ingenioasă: având în vedere că bugetul era presat de obligații de pensii, plăți compensatorii și alte obligații salariale în volum total de 8.1 miliarde euro în întreprinderile de stat cu mari pierderi (din sectoare cum ar fi: minerit, construcții navale, siderurgie), s-a decis trecerea în administrare privată a acestor obligații, prin crearea de către stat a unui fond de 6.1 miliarde euro obținută din privatizări anterioare și, în urma unui proces de selecție, au fost alese 6 companii locale de asigurări să gestioneze acest fond pentru plata obligațiilor respective de atunci înainte.
